

Kdo má splácet dluhy podnikatelů

Pavel Ševčík

Autor nerad přiznává, že se zmýlil a že jeho odpůrci měli pravdu. Tentokrát musím přiznat, že pan Josef Vrátný (HN 21. června) v reakci na můj článek »Kdo má na účtech pět set miliard korun?« (HN 14. června) pravdu měl. Potud, pokud se díváme na finanční toky pohledem Adama Smitha, jehož kniha Bohatství národů z roku 1776 je i dnes základem myšlení řady ekonomů.

I já jsem nějakou dobu věřil, že bankéři půjčují to, co u nich lidé uložili. Přesto, anebo právě proto, že šéfové bank závisí na schopnosti podnikatelů dostát svým závazkům, jsem byl přinucen odhodit některé praxi nepotvrzené domněnky Adama Smitha, Karla Marxe, Johna M. Keynese a jiných velikánů, kteří vytvořili vědu nazvanou ekonomie. Své ekonomické myšlení jsem musel doplnit a v některých případech i nahradit novým finančním myšlením.

Uvědomil jsem si, že zůstatky na bankovních účtech nejsou z hlediska formy ničím jiným, než specifickou bankovní informací. Nicméně z pohledu své podstaty jsou pro každého člověka, firmu i vládu jedním z nejdůležitějších práv. Právo čerpání zůstatku na bankovním účtu přitom současně určuje míru finanční svobody. Finanční prostředky mají nematerializovanou formu (jsou informací) i podstatu (jsou právem), čímž se liší od starých materiálních peněz, jejichž podstatou bylo většinou zlato či zlatem kryté bankovky a mince.

U peněz přitom opravdu platilo, že k tomu, aby je bankéři mohli někomu půjčit, musely nejdříve fyzicky existovat a někdo je musel uložit v bance. To znamená, že napřed byly úspory (vklady) a potom vznikaly půjčky (úvěry). Tato realita se však ve 20. století otočila naruby.

Dnešní nemateriální finanční prostředky vznikají při poskytování úvěrů, a to na základě pouhého po-

čítačového (paměťového) zápisu debetu na úvěrovém účtu a zápisu kreditu na běžném (čerpacím) účtu klienta banky. Podmínkou existence finančních prostředků tak není zlato, ale bankovní úvěry. Z takto »vyrobených« finančních prostředků, použitých podnikateli na výplatu mezd, nákup zboží, platbu daní atd., se následně u domácností, firm a veřejných institucí vytváří jejich finanční rezervy. Ten, kdo pracoval v hypoteční, ale i v univerzální bance, ví, že banky pro poskytování úvěrů skutečně nepotřebují dopředu žádné vklady, resp. úspory, neboť nejdříve je schválen úvěr (debet) a bezprostředně nato vznikají ve stejném objemu finanční prostředky, které se následně přeměňují na vklady (kredity).

Věřím, že nyní již Josef Vrátný bude znát i odpověď na otázku, kterou mně položil, tj. zda »Budeme ty peníze vracet? A kolik?«

Z pěti set miliard korun nových finančních prostředků (nikoliv starých peněz), vytvořených poskytnutím bankovních úvěrů, které podniky a podnikatelé nesplátili a ani nemohli splatit českým bankám, neboť tyto prostředky skončily převážně na spořicích účtech pěti miliónů českých domácností, nebudou občané za podnikatele splácet ani korunu. Věřím, že naši občané nebudou muset splácet ani státní dluhopisy, ve které se nesplacené úvěry transformují, a to jednak prostřednictvím ztrát Konsolidační agentury a následně skrze deficit státního rozpočtu. Proč?

Jednoduše proto, že prosperitu země je možné ve většině tržních ekonomik zajistit pouze v tom případě, když se smíříme jak s deficitními rozpočty, tak i s postupným růstem sumy státních cenných papírů, která je nevhodně nazývána veřejný dluh.

Vzhledem k tomu, že až do roku 1998 jsme se v České republice opírali o praxi nepotvrzenou domněnkou Adama Smitha, že »nejlepší rozpočet je vyrovaný rozpočet«, byla

tvorba přírůstků úspor domácností zcela závislá na odvaze podnikatelů a manažerů se zadlužovat a na odvaze bankéřů poskytovat úvěry podnikatelskému sektoru. Tímto v žádném případě neomlouvám ty podnikatele a bankéře, kteří se dopustili úvěrových podvodů.

Jednalo se však o výjimky. Desetitisíce podnikatelů a tisíce bankéřů se skutečně domnívaly, že bankovní úvěry budou řádně splaceny.

Nechceme-li opakovat 90. léta, tj. bankovní krizi vyvolanou neschopností předlužených podniků splácet úvěry, musíme se smířit s tím, že bankovní úvěry bude vedle podniků a domácností čerpat rovněž ve-

řejný sektor: vláda, regiony, města a obce. Velkou část těchto úvěrů splatí emisí tzv. veřejných dluhopisů. Bez růstu úvěrů a veřejných dluhopisů není možné dosáhnout růstu finančních prostředků.

Jedině, že bychom stále prodávali národní majetek. Co ale budeme dělat, až prodáme i Pražský hrad a veškerou půdu včetně českých lesů? To je otázka na politiky, kteří stále věří v nepotvrzené domněnky Smitha, Marxe a nebo Keynese, z nichž ani jeden nežil v dnešní finanční realitě.

Autor je ředitelem společnosti Newfinances

Peníze hýbou světem – samozřejmě i u nás.